

Het onderzoek

Want hoewel het vaak zo voelt, ben ik hier niet op vakantie. Ik ben hier in het kader van mijn promotieonderzoek naar stedenbanden en lokaal bestuur. Vrijwel elke Nederlandse stad heeft vriendschapsbanden met zustersteden, met uiteenlopende activiteiten als schooluitwisselingen, muziekoptredens en sportevenementen. Een stedenband omvat in bepaalde gevallen echter meer dan vrijblijvende bezoeken tussen inwoners van twee gemeenten. Stedenbanden gaan een intensieve en langdurige commitment aan om elkaar te steunen in hun proces van lokale duurzame ontwikkeling. Door middel van kennisuitwisseling op het gebied van bestuurlijke ontwikkeling en directe contacten tussen de bevolkingsgroepen dragen gemeenten bij aan het verbeteren van lokaal goed bestuur en lokale ontwikkeling in hun partnerstad. In het debat over internationale samenwerking wordt deze vorm van gedecentraliseerde samenwerking bejubeld om de flexibiliteit, efficiëntie en de praktische mogelijkheden tot capaciteitsopbouw. Het principe van uitwisseling en gelijkwaardigheid biedt weerstand tegen het hardnekkige paternalisme in de ontwikkelingssamenwerking. Binnen de context van decentralisatieprocessen wereldwijd en de toenemende erkenning van lokale overheden als motor van duurzame ontwikkeling, wint de *city-to-city cooperation* aan betekenis. In deze context onderzoek ik de rol van stedenbanden binnen de internationale samenwerking en in welke mate deze samenwerking bijdraagt aan de verbetering van lokaal bestuur. Mijn promotieonderzoek omvat een analyse van een aantal Europese steden (waaronder Alphen) en hun *counterparts* in Latijns Amerika en Afrika. In Oudtshoorn onderzoek ik wat de resultaten zijn van de projecten van de stedenband (zowel gemeentelijk als de contacten tussen de bewoners) en wat lokale ambtenaren, politici en ondernemers geleerd hebben van uitwisselingsprogramma's met Alphen aan den Rijn.

Politiek en maatschappij

Al na een paar dagen onderzoek merk ik dat alles hier doordrongen is van (lokale) politiek. Omdat mijn onderzoek grotendeels plaatsvindt op het gemeentehuis en gaat over lokale overheidszaken, kom ik er niet om heen. In maart 2006 waren er gemeenteraadsverkiezingen. Zoals in veel plaatsen in Zuid-Afrika heeft het ANC verlies geleden in Oudtshoorn. Dit schijnt het ANC niet te kunnen verkroppen. In Kaapstad weigerden ANC raadsleden hun kantoren te verlaten na hun nederlaag om plaats te maken voor de nieuwe partijen. De nieuwe blanke, Afrikaner burgemeester werd daar met stoelen bekogeld tijdens een bijeenkomst. Wat tegenstanders deed roepen dat de ANC niet begrijpt wat democratie is en ze niet de keuze van het volk respecteert. Het is in elk geval gezien dit voortdurende gevecht tussen de partijen niet zo vreemd dat ik in anderhalve week al bijna alle raadsleden van Oudtshoorn heb ontmoet. Iedereen wil namelijk met ons praten, om ons te overtuigen van hun gelijk en het ongelijk van de oppositie. Het is bijzonder moeilijk om politiek neutraal te blijven. We waren bijvoorbeeld met de burgemeester op stap, en dan vraagt een voorbijkomend ANC politicus argwanend waarom we met hem samen zijn (want hij vertegenwoordigt de DA – Democratische Alliantie). Dat is moeilijk want voor het onderzoek is het belangrijk dat niemand zich van ons afkeert vanwege politiek (en dus onbereikbaar is voor het onderzoek).

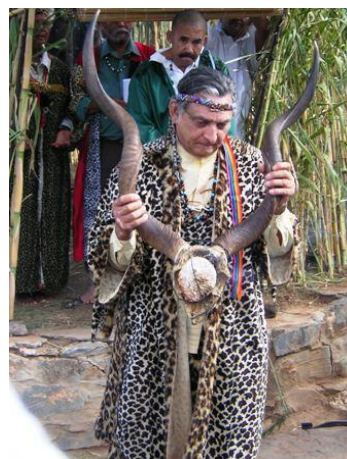
Op stap met de burgemeester

Het uitstapje met de burgemeester was trouwens een mooie dag. De voorzitter van de gemeenteraad had bedacht dat het goed zou zijn als we eens een dag met raadsleden mee konden lopen, en met name de burgemeester, toch ook een aspect van lokaal bestuur. In de vette mercedes (hoewel, 20 jaar oud...) met vlaggenstokjes op de motorkap zijn we eerst naar Bongolethu gereden, het township van de zwarte bevolking, waar een sportdag was.

Daar werden we ontvangen in een kerk afgeladen vol met jongeren die ons luidkeels zingend, klappend, en swingend verwelkomden. Hoewel de burgemeester en zijn gevolg de ontvangst uiterst serieus aanvaardden, kon ik een brede grijns op mijn gezicht bij het zien van zoveel passie en blijdschap niet onderdrukken.

Daarna hebben we een ceremonie bijgewoond van de Koisan die hun nieuwe chiefs op traditionale wijze gingen inwijden in Schoemanspoort, langs de weg van Oudtshoorn naar de Swartbergpas. De Koisan is de stam die zegt de oudste inheemse inwoners van Zuid-Afrika te hebben, die de spotnaam Hottentotten toebedeeld kregen en die een paar eeuwen terug door de Nederlanders verdreven en vermoord zijn - cultuur, taal, alles weg. In "El Negro en ik" van Frank Westerman kun je lezen hoe een aantal zelfs als 'opgezette dieren' in Europese musea kwamen te staan. In het nieuwe Zuid-Afrika werken de Koisan aan de herformulering van hun identiteit en positie binnen de maatschappij, waarbij deze ceremonie een belangrijk ritueel vormt.

Na een maand ...

Na een maand Zuid-Afrika begin ik door het suikerlaagje van de maatschappij heen te kijken. Een prachtig land, heerlijke wijn, aardige mensen, ga maar door. Maar er is nog zoveel onbegrip en bitterheid. Blanken zeggen dat zwarten te afwachtend zijn, wachten tot de overheid ze helpt en alleen maar uit zijn op geld; zwarten zeggen dat ze nog steeds niet vrij zijn omdat de blanken nog al het geld en dus de macht hebben. Allebei waar. Iedereen leeft nog gescheiden, wijken zijn opgedeeld naar huidskleur. Aafke en ik liepen vandaag naar een zwarte township, door apartheidsplanning ver buiten de stad ligt, de man die we bezochten zei dat wij de eerste blanken waren die hij daar gezien had die waren komen lopen. Blanken durven daar helemaal niet te komen, zei hij. Dat is overdreven maar het geeft wel aan welke percepties er bestaan onder de verschillende bevolkingsgroepen. Hoewel er al veel bereikt is sinds de afschaffing van apartheid, kreeg ik de indruk dat mensen moe zijn van het onbegrip, moe van het discussieren en naar oplossingen en dialoog zoeken.